

PAPER DETAILS

TITLE: Evden Kaçan Çocuklar: Sosyal Destek Düzeyleri ve Psikososyal Özellikleri

AUTHORS: Fadime YÜKSEL, Nilüfer KOÇTÜRK

PAGES: 877-901

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/482627>

Evden Kaçan Çocuklar: Sosyal Destek Düzeyleri ve Psikososyal Özellikleri

DOI: 10.26466/opus.425913

*

Fadime Yüksel* - Nilüfer Koçtürk**

*Dr., SB Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çankaya / Ankara / Türkiye

E-Posta: yukselfadime@gmail.com

ORCID: [0000-0001-5390-9590](https://orcid.org/0000-0001-5390-9590)

**Dr, SB Yıldırım Beyazıt Üni., Yenimahalle Eğt. ve Arş. Hastanesi, /Ankara/Türkiye

E-Posta: nilkeser@hacettepe.edu.tr

ORCID: [0000-0001-6124-1842](https://orcid.org/0000-0001-6124-1842)

Öz

Evden kaçma ergenlik döneminde görülebilen önemli sorunlardan biridir. Bu çalışmada aileden algılanan sosyal destek düzeyinin ve bireysel bazı özelliklerin evden kaçan ve kaçmamış çocuklarda anlamlı farklar gösterip göstermediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Betimsel bir araştırma olan bu çalışmanın örneklemini 15-17 yaş arası, evden kaçan 65 kız çocuğu ile evden kaçma öyküsü olmayan 45 kız çocuğu oluşturmaktadır. Veri toplama araçları olarak Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve bilgi formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise bağımsız örneklem t-testinden ve ki-kare testinden yararlanılmıştır. Araştırma bulgularına göre evden kaçan çocukların aileden algıladıkları sosyal destek düzeyinin karşılaştırma grubuna göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Ayrıca, evden kaçan çocukların okuldan kaçma (%33.8), okul devamsızlığı (%40), okul terki (%67.7), intihar girişimi (%58.5), öz yaralama davranışı sergileme (%73.8), sigara (%64.6) ve alkol (%26.2) kullanımı, alkol (%61.5) ve uyuşturucu madde (%36.9) kullanan arkadaş varlığı, annenin (%32.8) ve babanın fiziksel istismarı (%41.5) yönünden karşılaştırma grubu ile aralarındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak, bu çalışmadan elde edilen bulguların, evden kaçan ergen profilinin belirlenmesinde ve evden kaçmanın önlenmesinde çok önemli olduğu düşünülmektedir. Araştırmanın bulguları önceki araştırma bulguları ile birlikte tartışılıp yorumlanmıştır. Araştırmanın bulgularından hareketle, araştırmacılara, psikolojik danışmanlara ve diğer ruh sağlığı uzmanlarına yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Ergen, Evden kaçma, Sosyal destek, Aile, Okul

Runaway Children: Their Social Support Levels and Psychosocial Characteristics

*

Abstract

The running away from home is one of the important problems in adolescence that can be seen to. This descriptive study was conducted with the aim of investigating the social support levels, and individual psychosocial characteristics of the runaway children. The participants of the research are 15-17 year old 110 children; 65 of whom had run away from home and 45 of whom hadn't run away from home. The data have been collected via Perceived Social Support Scale and a information form. For the analysis of data, t-test and chi square tests were used. According to the findings obtained as a result of the independent samples t-test, it has been detected that the levels of social support of the runaway children are lower than the comparison group. In addition, the individual characteristics of the runaway children significantly differs from the control group are: skipping school (33.8%), absenteeism from school (40%), dropping out (67.7%), suicide attempt (58.5%), self-mutilation (73.8%), smoking (64.6%) and using alcohol (26.2%), the presence of friends that use alcohol (61.5%) and drugs (36.9%), mother's (32.8%) and father's physical abuse (41.5%). As a result, it was thought that the findings from this study are very important for determining the profile of the adolescents who run away from the home and for preventing the running away from the home. Current findings are discussed with reference to the literature. With reference to the findings of the research, recommendations have been given to researchers, psychological counselors and other mental health professionals.

Keywords: Children, Adolescent, Running away, Social support, Family, School.

Giriş

Evden kaçma ergenlik döneminde görülebilen önemli sorunlardan biridir. Alanyazın incelendiğinde gençlerin evden kaçma oranının %6.4 (Sanchez vd., 2006) ile %44.2 (Attar-Schwartz, 2013) arasında değiştiği; riskli ailelerde ergenlerin evden kaçma oranı %18.3 (Holliday, Edelen ve Tucker, 2017) iken, yurttan yaşayan gençlerde ise bu oranın %44.2'ye yükselebildiği (Attar-Schwartz, 2013) görülmektedir. Türkiye'de ise çocukların evden kaçma oranı net olarak bilinmemekte olup evden kaçan çocuklarla ilgili bir çalışmaya ulaşılmıştır. İlgili araştırma 530 lise öğrencisi ile gerçekleştirilmiş olup evden kaçma oranı %2 olarak belirlenmiştir (Aydoğan, 2011). Evden kaçma cinsiyet yönünden değerlendirildiğinde ise her iki cinsiyetteki ergenler evden kaçabilmekte olup, kızların erkeklerle oranı %40 (Holliday vd., 2017) ile %53.8 (Lin, 2012) arasında değişmektedir.

Alanyazında evden kaçan çocukların özelliklerine dair çeşitli bireysel ve ailesel faktörler belirtilmektedir. Alkol ve/veya madde kullanımı gibi riskli davranışlar (Arnold, Song, Legault ve Wolfson, 2012; Courtney ve Zinn, 2009; Edinburgh, Harpin, Garcia ve Saewyc, 2013; Meltzer vd., 2012; Thompson ve Pillai, 2006), fiziksel (Alavi, Nen, Mohamad, Sarnon, Ibrahim ve Hoesni, 2014; Courtney ve Zinn, 2009; Haynie vd., 2009; Thrane, Hoyt, Whitbeck ve Yoder, 2006) ve duygusal istismara maruz kalma (Alavi vd., 2014), zayıf ebeveyn-çocuk ilişkisi (Alavi vd., 2014; Edinburgh vd., 2013; Haynie vd., 2009; Peled ve Cohavi, 2009), ailesel sorunlar (Arnold vd., 2012), ebeveynler arası çatışma (Alavi vd., 2014), zayıf ebeveyn izlemi (Tyler ve Bersani, 2008), intihar düşüncesi ve girişi (Edinburgh vd., 2013; Kokkevi vd., 2014; Meltzer vd., 2012), engelli olma (Lin, 2012), olumsuz yurt koşullarında kalma (Bowden ve Lambie, 2015; Lin, 2012) ve okul terki (Aratani ve Cooper, 2015; Thompson ve Pillai, 2006; Whitbeck vd., 2009) evden kaçma ile ilişkili bulunan değişkenlerdir. Devlet yurdundan kaçan 8047 çocuğun kayıtlarının incelendiği bir çalışmada da cinsiyet olarak kız olmanın, yaşça daha büyük olmanın, davranış sorunlarının ve engelin olmasının evden kaçma olasılığını artırdığı belirlenmiştir (Lin, 2012). Boylamsal bir araştırmanın sonuçlarına göre ebeveyn desteğinin olmaması, okulu bırakma, daha fazla depresif duygudurum ve madde kullanımı evden kaçmayı yordamakta-

dır (Tucker vd., 2011). Kokkevi ve diğ.'nin (2014) çalışmalarında da aile ilişkileri, ebeveyn izlemi ve okul uyumu evden kaçma ile ilişkili değişkenlerden bazılarıdır. Buna ek olarak, evden kaçma ve intihar davranışı sergileyen çocukların benzer psikososyal özellikler sergiledikleri, evden kaçma ve intihar davranışlarının sıklıkla birlikte görüldüğü saptanmıştır. Alavi ve diğ.'nin (2014) 53 çocukla yaptıkları nitel çalışma sonucuna göre de evden kaçma nedenleri evden kaçmaya iten ve evden kaçmaya çeken nedenler olarak sınıflandırılmış ve evden kaçmaya iten bireysel (örn, kurallara uymama), ailesel (örn., ebeveynlerin boşanması, yoksulluk) ve ev ortamına özgü (evde yapacak bir uğraşın olmaması, sağlıklı komşuluk ilişkileri) faktörlerin olduğu, evden kaçmaya çeken faktörlerin ise olumsuz akran çevresi ve toplumsal faktörler (örn., internet kafede video oyunu oynama) olduğu bulunmuştur. Evden kaçıp sokakta yaşamakta olan ergenlerle yapılan bir araştırmada da bu ergenlerin psikiyatrik belirti düzeylerinin yüksek olduğu, ebeveynlerinin alkol kullanımı ile aile-içi çatışmalarının var olduğu saptanmıştır (Kim vd., 2005). Bir meta-analiz çalışmasına göre de evden kaçıp sokakta yaşamada en önemli sebep yoksulluk, aile-içi çatışma ve fiziksel istismar olarak belirlenmiştir (Embleton, Lee, Gunn, Ayuku ve Braitstein, 2016).

Yukarıda evden kaçmaya dair belirtilen bireysel ve ailesel özelliklere karşın, bazı araştırmalarda farklı bulguların elde edildiği görülmektedir. Söz gelimi, boylamsal bir araştırmanın sonucuna göre önceki evden kaçma öyküsünün ve madde kullanımı ve suç işleme gibi problem davranışların evden kaçmayı yordadığı ancak aile işlevselliğinin evden kaçmayı tek başına yordamadığı saptanmıştır (Holliday vd., 2017). Önceki çalışmalardan farklı olan bu sonucun örneklem büyüklüğünden ($n=15$) ve araştırma yönteminden kaynaklanabileceği düşünülmüştür. Tyler ve Bersani'nin (2008) araştırmalarında ise alkol kullanımı, sert cezalandırılma ve olumsuz akran maruz kalma ile evden kaçma arasında bir ilişki belirlenmemiştir. Bunun dışında, cinsiyet de evden kaçmada fikir birliğine varılamayan bir diğer konudur. Bazı araştırmalarda evden kaçma konusunda cinsiyet yönünden farklılık belirlenmezken (Arnold vd., 2012; Courtney ve Zinn, 2009), bazı araştırmalarda ise kızların erkeklerle oranla daha fazla evden kaçtıkları, ergenliğin ileri döneminde daha fazla evden kaçmanın görüldüğü saptanmıştır (Lin, 2012; Sanchez vd., 2006).

Alanyazında evden kaçan çocuklarla ilgili vurgulanan bir diğer konu ise sosyal destek eksikliğidir (Attar-Schwartz, 2013; Edinburgh vd., 2013; Tucker vd., 2011). Bir araştırmada evden kaçan çocukların ailelerinden sosyal destek görmedikleri, okula, aileye veya yetişkinlere yakınlık hissedemedikleri saptanmıştır (Edinburgh vd., 2013). Bu özelliklerin yüksek düzeyde olmasının da özyaralama, intihar girişimi ve madde kullanımı ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Sokakta yaşayan 371 ergenle yapılan bir çalışmada ise sosyal destek düzeyi düşük olanların daha fazla cinsel istismar öyküsünün olduğu saptanmıştır (Johnson, Rew ve Sternglanz, 2006). Ekolojik model temel alınarak hazırlanan aile terapisi programının da evden kaçan çocukların başta madde bağımlılığı olmak üzere birçok psikolojik belirtilerinde iyileşme sağlaması da bu çocukların rehabilitasyonunda sosyal desteğin önemini kanıtlamaktadır (Slesnick ve Prestopnik, 2005). Nitekim bir metaanaliz çalışması ile ergenlerin depresyon tanısı almalarının sosyal destek eksikliği ile ilişkisi de kanıtlanmıştır (Rueger, Malecki, Pyun, Aycock ve Coyle, 2016). Türkiye’de ise evden kaçan ergenlerin sosyal destek düzeyleri konusunda yapılmış herhangi bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bununla birlikte, evden kaçma konusunda var olan çalışmaların kısıtlı sayıda olduğu ve bu çalışmalardan birinin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’na bağlı kuruluşlarda kalan, 15-18 yaş arası evden kaçan 100 ergen ile gerçekleştirildiği görülmektedir (Zengin, 2013). İlgili araştırmada evden kaçma davranışının yaş, eğitim durumu, ebeveynlerin medeni durumu, ailenin aylık geliri gibi birçok bireysel ve ailesel faktörlerine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenmiştir (Zengin, 2013). Ancak söz konusu araştırmada veriler ki-kare testi ile analiz edilmesine karşın buna ilişkin bulguların verilmediği görülmektedir.

Nesmith (2006) yurttan kaçma riskini artıran bireye, yurda ve çocuk koruma sistemine özgü faktörlerin bulunduğunu bildirmektedir. Benzer olarak, Bowden ve Lambie (2015) de evden kaçma davranışında bireysel, ailesel ve bağlamsal faktörlerin önemli olduğunu belirtmekle birlikte, evden kaçan ergenlerin davranışını anlamak için çocuğa, aileye, topluma, kültüre vb. özgü çok düzeyli faktörlerin ekolojik yaklaşımla birlikte ele alınması gerektiğini önermektedirler. Söz gelimi, gelişmiş ülkelerden farklı olarak Türkiye’de evlenmek amacıyla ergenler evden kaçma davranışı sergileyebilmektedir (Duru ve Arslan, 2014). Bir başka yönden,

çocuklar fiziksel (Thrane vd., 2006; Zengin, 2013) ve cinsel (Cole vd., 2016; Hershberger vd., 2018; Koçtürk ve Bilge, 2017; Odabaş vd., 2012; Thrane vd., 2006) istismar gibi birçok nedenden dolayı da evden kaçabilmektedirler. Ancak, evden kaçma sonucunda da çocuklar fiziksel ve cinsel istismara maruz kalma (Zengin, 2013) ile cinsel ticarete kullanılma (Choi, 2015; Hershberger vd., 2018) gibi birçok olumsuz durumlarla karşılaşmakta ve fiziksel ve ruhsal sağlık sorunları yaşamaktadırlar (Thompson, Bender, Lewis ve Watkins, 2008). Bununla birlikte, boylam-sal bir araştırmanın sonucuna göre ergenlik döneminde evden kaçanların yetişkinlik döneminde depresif belirtiler yaşama ve madde kullanma gibi olumsuz yaşantıları da devam etmektedir (Tucker vd., 2011). Bir diğer yönden, evden kaçmaya yönelik müdahaleler yapılmadığında bu riskli davranışın tekrarlanma olasılığı artmaktadır. Örneğin, Nesmith'in (2006) araştırma sonucuna göre yurttan kaçan ergenlerin kaçma öyküsü olmayanlara göre tekrar yurttan kaçma riskinin %92 daha fazla olduğu saptanmıştır.

Sonuç olarak, evden kaçan çocukların sosyal destek düzeylerinin ve psikososyal özelliklerinin bilinmesi, var olan sorunlarının çözümlenmesi, tehlikeli durumlarla karşılaşmalarının önlenmesi ve bu çocuklara gerekli psikososyal müdahalelerde bulunabilmesi için çok önemlidir. Yukarıda belirtilen sebeplerden ve evden kaçan çocuklarla ilgili Türkiye'de yapılmış araştırmaların kısıtlı sayıda olmasından ve Türkiye'nin farklı kültürel özellikler sergilemesinden dolayı, bu çalışmada aileden algılanan sosyal destek düzeyinin ve bireysel bazı özelliklerin evden kaçan ve kaçmamış çocuklarda anlamlı farklar gösterip göstermediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda çalışmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

- a. Aileden algılanan sosyal destek düzeyi evden kaçan ve kaçmamış çocuklarda anlamlı farklar göstermekte midir?
- b. Evden kaçan ve kaçmamış çocukların psikososyal özellikleri (okuldan kaçma, okul devamsızlığı, okul terki, intihar girişimi, öz yaralama vb.) anlamlı farklar göstermekte midir?

Yöntem

Araştırma Grubu

Betimsel bir araştırma olan bu çalışmanın örneklemini 2013 Aralık-2014 Nisan tarihlerinde Ankara Çocuk İzlem Merkezi'ne başvuran, 15-17 yaş arası, 65 kız çocuğu ile evden kaçma öyküsü olmayan 45 kız çocuğu oluşturmaktadır. Örnekleme yöntemi olarak da uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Katılımcıların %59.1'i (n=65) evden kaçan, %40.9'u (n=45) evden kaçmamış olan çocuklardır. Çalışma kapsamında evden kaçma izinsiz olarak ikamet edilen yerden ayrılma ve 24 saat geri dönmemeye olarak tanımlanmıştır (Hershberger vd., 2018).

Çalışma grubundaki tüm çocukların yaş ortalaması $\bar{x}=15.75$, $SS=.72$ 'dir. Evden kaçan grubun yaş ortalaması $\bar{x}=15.71$, $SS=.70$; karşılaştırma grubunun yaş ortalaması $\bar{x}=15.82$, $SS=.75$ 'dir. Yapılan bağımsız örneklem t-testi analizi sonucunda çocukların yaş ortalaması yönünden evden kaçan grup ile karşılaştırma grubu arasında bir fark olmadığı saptanmıştır ($t=-.820$; $p>0.05$).

Veri Toplama Araçları

Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ)

Yıldırım tarafından geliştirilmiş olan ASDÖ, ergenlerin algıladıkları sosyal destek düzeylerini belirlemektedir (Yıldırım 1997). Ölçeğin uygulandığı ergen, her durum cümlesine her bir alt ölçek (aile, akraba, arkadaş, öğretmen ve toplum) boyutunda cevap vermektedir. Durum cümlelerine verilen cevaplar üçlü derecelendirme biçimindedir. Herbir alt ölçeğin olumlu ve olumsuz puanlarının toplanması ile o alt ölçeğe ilişkin toplam puan elde edilmekte olup, alınabilecek puanlar 26 ile 78 arasında değişmektedir. Puanın yüksekliği o bireyin algıladığı sosyal destek düzeyinin yüksekliği anlamına gelmektedir. Bu çalışma kapsamında, ASDÖ'nün aile boyutu kullanılmış olup, aile boyutu için güvenilirlik katsayısı .95 olarak saptanmıştır.

Bilgi Formu

Araştırmada çocukların okuldan kaçma, okul devamsızlığı, okul terki, intihar girişimi, öz yaralama davranışı sergileme, sigara ve alkol kullanımı, alkol ve uyuşturucu madde kullanan arkadaş varlığı, annenin ve babanın fiziksel istismarına yönelik bilgi elde etmek için araştırmacılar tarafından geliştirilen bilgi formu kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması

Bu çalışma 2013 Aralık-2014 Nisan tarihlerinde Ankara Çocuk İzlem Merkezi'ne gelen ve evden kaçan 15-17 yaş arası 65 kız çocuğu ile merkezin bulunduğu Yenimahalle Devlet Hastanesi'nin çocuk polikliniğine başvuran, 15-17 yaş arası 45 kız çocuğu ile gerçekleştirilmiştir. Etik kurul izni sonrası, araştırmaya katılan çocuklar çalışma hakkında bilgilendirilerek, onamları alınmış ve gönüllük esasına göre araştırmada yer almıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen verilerin istatistiksel çözümlemelerinde SPSS 21.0 kullanılmıştır. Evden kaçan ve karşılaştırma grubunda yer alan çocukların aileden algılanan sosyal destek düzeylerinin karşılaştırılmasında bağımsız örneklem t-testi analizi uygulanmıştır. Çocukların olası riskli davranışlarına ve demografik bilgilerine dair kategorik değişkenlerin karşılaştırılmasında ise parametrik olmayan testlerden ki-kare testi kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırma kapsamında öncelikli olarak, evden kaçan ve kaçmayan çocukların ailelerinden algıladıkları sosyal destek düzeyleri incelenmiştir. Evden kaçan ve karşılaştırma grubundaki çocukların ailelerinden algıladıkları sosyal düzeylerine ilişkin *t* testi sonuçlarına bakıldığında, evden kaçan grupta yer alan çocukların puan ortalamasının 57.08 (*SS*=12.83), karşılaştırma grubunun puan ortalamasının ise 69.36 (*SS*=8.67) olduğu

belirlenmiştir. Gruplara ilişkin gözlenen ortalamalar arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($t = -5.592$; $p < 0.001$).

Araştırma kapsamında ikinci olarak, evden kaçan ve karşılaştırma grubunda yer alan çocukların psikososyal özellikleri incelenmiş, Tablo 1’de ve 2’de sunulmuştur. Tablo 1’de görüldüğü üzere, evden kaçan çocukların %33.8’inin ($n=22$) okuldan kaçtığı, %40’ının ($n=26$) okul devamsızlığında bulunduğu, %67.7’sinin ($n=44$) okul terkinde bulunduğu, %58.5’inin ($n=38$) intihar girişiminde bulunduğu, %73.8’inin ($n=48$) öz yaralama davranışı sergilediği, %64.6’sının ($n=42$) sigara ve %26.2’sinin ($n=17$) alkol kullandığı belirlenmiştir. Yapılan kıkare testi sonucunda okuldan kaçma [χ^2 ($sd=1$, $n=110$)= 7.421, $p < 0.01$], okul devamsızlığı [χ^2 ($sd=1$, $n=110$)= 15.219, $p < 0.001$], okul terki [χ^2 ($sd=1$, $n=110$)= 43.719, $p < 0.001$], intihar girişimi [χ^2 ($sd=1$, $n=110$)= 36.752, $p < 0.001$], özyaralama davranışı sergileme [χ^2 ($sd=1$, $n=110$)= 28.431, $p < 0.001$], sigara [χ^2 ($sd=1$, $n=110$)= 36.939, $p < 0.001$] ve alkol kullanma [χ^2 ($sd=1$, $n=110$)= 8.770, $p < 0.01$] değişkenleri yönünden gözlenen yüzdeler arasındaki fark anlamlı bulunmuştur.

Tablo 1. Evden Kaçan ve Kaçmayan Çocukların Niteliklerine İlişkin Yüzdeler ve Kikare Değerleri

	Evden Kaçan Grup		Karşılaştırma Grubu		χ^2	p
	n	%	n	%		
Okuldan kaçma						
Var	22	33.8	5	11.1	7.421	0.006*
Yok	43	66.2	40	88.9		
Okul devamsızlığı						
Var	26	40	3	6.7	15.219	0.001**
Yok	39	60	42	93.3		
Okul terki						
Var	44	67.7	2	4.4	43.719	0.001**
Yok	21	32.3	43	95.6		
İntihar Girişimi						
Var	38	58.5	1	2.2	36.752	0.001**
Yok	27	41.5	44	97.8		
Öz Yaralama						
Var	48	73.8	10	22.2	28.431	0.001**
Yok	17	26.2	35	77.8		

Sigara Kullanımı						
Var	42	64.6	3	6.7		
Yok	23	35.4	42	93.3	36.939	0.001**
Alkol Kullanımı						
Var	17	26.2	2	4.2		
Yok	48	73.8	43	95.6	8.770	0.003*

*p<.05; **p<.001

Evden kaçan çocukların alkol ve uyuşturucu kullanan arkadaş varlığı incelendiğinde ise %61.5'inin (n=40) alkol ve %36.9'unun (n=24) uyuşturucu kullanan arkadaşlarının olduğu saptanmıştır (Tablo 2). Alkol kullanan arkadaş varlığı konusunda evden kaçan grup ile evden kaçmayan grubun ki-kare testi sonucunda gözlenen yüzdeler arasındaki fark anlamlı bulunmuştur, χ^2 (sd=1, n=110)= 9.851, p<0.01. Benzer olarak, uyuşturucu kullanan arkadaş varlığında gözlenen yüzdeler arasındaki fark anlamlı bulunmuştur, χ^2 (sd=1, n=110)= 13.144, p<0.001.

Tablo 2. Evden Kaçan ve Kaçmayan Çocukların Niteliklerine İlişkin Yüzdelere ve Ki-Kare Değerleri

	Evden Kaçan Grup		Karşılaştırma Grubu		χ^2	p
	n	%	n	%		
Alkol Kullanan Arkadaş Varlığı						
Var	40	61.5	14	31.1		
Yok	25	38.5	31	68.9	9.851	0.002*
Uyuşturucu Kullanan Arkadaş Varlığı						
Var	24	36.9	3	6.7		
Yok	41	63.1	42	93.3	13.144	0.001**
Annenin Fiziksel İstismarı						
Var	21	32.8	5	11.1		
Yok	43	67.2	40	88.9	6.851	0.009*
Babanın Fiziksel İstismarı						
Var	27	41.5	3	6.7		
Yok	38	58.5	42	93.3	16.303	0.001**

*p<.05; ***p<.001

Fiziksel istismar yönünden gruplar incelendiğinde ise evden kaçan çocukların %32.8'inin (n=21) annesinden ve %41.5'inin (n=27) babasından fiziksel istismara maruz kaldığı belirlenmiştir (Tablo 2). Anneden fiziksel istismara maruz kalma konusunda evden kaçan grup ile evden kaçmayan grubun ki-kare testi sonucunda gözlenen yüzdeler arasındaki fark anlamlı bulunmuştur, χ^2 (sd=1, n=110)= 6.851, $p<0.01$. Benzer olarak, babadan fiziksel istismara maruz kalmada da gözlenen yüzdeler arasındaki fark anlamlı bulunmuştur, χ^2 (sd=1, n=110)= 16.303, $p<0.001$.

Tartışma

Bu araştırmada evden kaçan çocukların ailelerinden algıladıkları sosyal destek düzeyleri ve psikososyal özellikleri incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre evden kaçan çocukların aileden algıladıkları sosyal destek düzeyinin karşılaştırma grubuna göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Bunlara ek olarak, evden kaçan çocukların okuldan kaçma, okul devamsızlığı, okul terki, intihar girişimi, öz yaralama davranışı sergileme, sigara ve alkol kullanımı, alkol ve uyuşturucu madde kullanan arkadaş varlığı, annenin ve babanın fiziksel istismarı yönünden karşılaştırma grubu ile aralarındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Bu çalışmada evden kaçan çocukların sosyal destek düzeylerinin düşük olmasına ilişkin sonuçlar alanyazınla uyumludur (Attar-Schwartz, 2013; Peled ve Cohavi, 2009; Tucker vd., 2011). Benzer olarak, yurttan kaçan çocukların bakımveren personel tarafından sosyal destek görmedikleri belirlenmiştir (Attar-Schwartz, 2013). Nitel bir çalışma sonucuna göre de evden kaçan kızların yabancılaşma, yalnızlık ve bağlanma sorunları yaşadıkları, aile üyeleriyle iletişimlerinin iyi düzeyde olmadığı ve ev dışı ortamlarda ihtiyaç duydukları sosyal desteği gördükleri saptanmıştır (Peled ve Cohavi, 2009). Bu bulgular, çocukların evden kaçma nedeninin ev ortamında gideremedikleri anlaşılma gereksinimlerinden veya sosyal destek arayışından kaynaklanabileceğini düşündürmüştür. Bu konuda kesin bir görüşe varılabilmesi için de nedensel ve boylamsal araştırmalara ihtiyaç vardır.

Bu çalışmada evden kaçan çocukların okuldan kaçma, okul devamsızlığı, intihar girişimi, öz yaralama davranışı sergileme, sigara ve alkol kullanımı, alkol ve uyuşturucu madde kullanan arkadaş varlığı, annenin ve babanın fiziksel istismarına ilişkin elde edilen bulgular, bir çalışma dışında (Tyler ve Bersani, 2008), ulaşılabilen alanyazınla genel olarak uyumludur (örn., Alavi vd., 2014; Aratani ve Cooper, 2015). Söz konusu araştırmada alkol kullanımı, sert cezalandırılma ve olumsuz akrana maruz kalma ile evden kaçma arasında bir ilişki belirlenmemişken bu çalışmada farklı bir bulgu elde edilmiştir (Tyler ve Bersani, 2008). Bu durumun örnekleme özgü özelliklerden ve kültürel faktörlerden kaynaklanabileceği akla gelmiştir. Bunun haricinde, diğer çalışmalarda da bu çalışmayla benzer olarak, evden kaçan çocukların %17.1'inin fiziksel istismar öyküsünün olduğu (Courtney ve Zinn, 2009), alkol ve madde kullandıkları (Arnold vd., 2012; Courtney ve Zinn, 2009; Edinburgh vd., 2013; Tucker vd., 2011), intihar girişimlerinin olduğu (Edinburgh vd., 2013; Kokkevi vd., 2014; Meltzer vd., 2012), özyaralama davranışı sergiledikleri (Edinburgh vd., 2013) belirtilmektedir. Ayrıca, alanyazında, bu çalışmada olduğu gibi evden kaçan çocukların intihar girişimi gibi davranışlarının yüksek oranda olması, evden kaçma ve intihar girişimi sergileyen çocukların benzer psikososyal özellikler sergilemeleri ile açıklanmaktadır (Kokkevi vd., 2014). Bu durum çeşitli olumsuz durumlar yaşayan çocukların özyaralamayı, intihar girişimini ve evden kaçmayı sorunlarla başa çıkma yöntemi olarak kullanıyor olabileceklerini düşündürmektedir. Ancak bu konuda kesin bir kanıya varılabilmesi için nedensel ve boylamsal araştırmalar ihtiyaç vardır.

Yukarıdakilere ek olarak, alanyazında bu çalışmada olduğu gibi evden kaçan çocukların eğitimsel sorunlarının varlığı vurgulanmaktadır (Aratani ve Cooper, 2015; Meltzer vd., 2012; Whitbeck vd., 2009). Evden kaçan ve evsiz ergenlerle yapılan bir çalışmada kızların %21'inin en az bir kez okuldan atıldığı, %30'unun ise okul terkinde bulunduğu belirlenmiştir (Whitbeck vd., 2009). Bir ve birden fazla evden kaçanların incelendiği bir çalışmada da birden fazla evden kaçanların yaklaşık %18 oranında okul terki oranlarının arttığı saptanmıştır (Aratani ve Cooper, 2015). Thompson ve diğ.'nin (2008) araştırmasında ise evden kaçan ergenlerde hamileliğin okul terki ile ilişkili olduğu ve bu grupta okul terkinin %33 olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada ise evden kaçan

çocukların %67.7 gibi çok yüksek oranda okul terkinde bulunduğu saptanmıştır. Bu durum, örneklemin sadece kızlardan oluşmasından ve kültürel bir faktör olarak Türkiye’de kız çocuklarının diğer ülkelere oranla daha az lise öğrenimine devam etmelerinden kaynaklanıyor olabilir (Merter, 2007). Ayrıca, evden kaçan çocukların okul terki gibi birçok eğitimsel sorun yaşamaları ebeveynleri ile yaşadıkları sorunlardan veya ebeveynlerinden bu konuda yeterli sosyal destek görmemelerinden kaynaklanabilir. Bu çalışmada evden kaçan çocukların sosyal destek düzeylerinin düşük olması da bu görüşü desteklemektedir. Ancak, bu konuda net bir görüşe varılabilmesi için nedensel ve boylamsal araştırmalar ihtiyaç vardır.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Çalışma grubunun sadece kız çocuklarından oluşması bunlardan biridir. İkinci olarak, bu çalışmanın yönteminden dolayı, evden kaçma ile aileden algılanan sosyal destek ve olası risk faktörleri arasında nedensel bir ilişki kurulamamaktadır. Bu nedenle sonuçların genellenebilirliği için nedensel ve boylamsal çalışmalara ihtiyaç vardır.

Sonuç

Sonuç olarak, bu çalışma ile evden kaçan çocukların aileden algıladıkları sosyal destek düzeylerinin düşük olduğu, karşılaştırma grubuna göre daha fazla ebeveynlerinden fiziksel istismara maruz kaldıkları, sigara ve alkol kullandıkları, intihar girişimi ve öz yaralama davranışı, okuldan kaçma, okul devamsızlığı ve okul terki, sergiledikleri, alkol ve uyuşturucu madde kullanan arkadaşlarının bulunduğu saptanmıştır. Bu bulgular, evden kaçan ergen profilinin belirlenmesinde ve evden kaçmanın önlenmesinde çok önemlidir. Bu amaçla, başta psikolojik danışmanlar olmak üzere ruh sağlığı uzmanları, çalışmada belirlenen psikososyal özellikleri göz önünde bulundurarak risk altındaki çocukları belirleyebilirler (Koçtürk ve Yılmaz, 2018) ve/veya evden kaçan veya kaçma riski olan çocuklara ve ebeveynlerine kapsamlı psikoeğitim ve tedavi programları hazırlayabilirler. Ayrıca, okul psikolojik danışmanlarının, evden kaçan çocukların okul terki öncelikli olmak üzere yaşadıkları eğitimsel sorunların önlenmesi için bireysel psikolojik

danışma ve kariyer psikolojik danışmanlığı hizmeti vermelerinin, sigara ve alkol kullanımı gibi riskli davranışların önlenmesi için de hazırlayacakları yeni psikoeğitim programlarının etkililiğini değerlendirmelerinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

EXTENDED ABSTRACT

Runaway Children: Their Social Support Levels and Psychosocial Characteristics

*

Fadime Yüksel – Nilüfer Koçtürk

SB Atatürk Eğitim ve Araştırma Hospital / SB Yıldırım Beyazıt Üni., Yenimahalle Eğt. ve Arş. Hospital

Introduction

Running away from home is one of the important problems that can be seen during adolescence. When the literature is examined, among adolescents, the rate of running away from the home varies between 6.4% (Sanchez et al., 2006) and 44.2% (Attar-Schwartz, 2013); the running away rate of adolescents in risky families is 18.3% (Holliday, Edelen, & Tucker, 2017). In Turkey, the rate of runaway children is not known clearly; however, in a study carried out, the rate of running away from home is determined as 2% (Aydoğan, 2011).

Various individual and familial factors related to the characteristics of children who running away from home are indicated in the literature. Risky behaviors such as alcohol and / or substance use (Arnold, Song, Legault, & Wolfson, 2012; Courtney & Zinn, 2009; Edinburgh et al., 2013; Meltzer et al., 2012; Thompson & Pillai, 2006), physical (Alavi, Nen, Mohammad, Sarnon, Ibrahim, & Hoesni, 2014; Courtney & Zinn, 2009; Haynie et al., 2009; Thrane, Hoyt, Whitbeck, & Yoder, 2006) and emotional abuse exposure (Alavi et al., 2014), weak parent-child relationship (Alavi et al., 2014; Edinburgh et al., 2013; Haynie et al., 2009; Peled & Cohavi, 2009), familial problems (Arnold et al., 2012), parental conflict (Alavi et al., 2014), poor parental involvement (Tyler & Bersani, 2008), suicidal thoughts and initiatives (Edinburgh et al., 2013; Kokkevi et al., 2014; Meltzer et al., 2012), having a disability (Lin, 2012), staying in negative dormitory conditions (Bowden & Lambie, 2015; Lin, 2012), and dropping out of the school (Aratani & Cooper, 2015, Thompson & Pillai, 2006;

Whitbeck et al., 2009) are variables associated with running away from the home.

Another issue that is emphasized regarding runaway children is the lack of social support (Attar-Schwartz, 2013; Edinburgh et al., 2013; Tucker et al., 2011). In one study, it was determined that runaway children did not receive social support from their family members; and did not feel close to the school, the family or the adults (Edinburgh et al., 2013). The high level of these characteristics was also found to be associated with self-mutilation, suicide attempts and drug use.

Adolescents can running away from home for many reasons, including physical (Thrane, et al., 2006; Zengin, 2013) and sexual (Cole et al., 2016; Hershberger et al., 2018; Koçtürk & Bilge, 2017; Odabaş et al., 2012; Thrane et al., 2006) abuse. However, as a result of running away from home, children face many adverse conditions such as exposure to physical and sexual abuse (Zengin, 2013) and sex trade (Choi, 2015; Hershberger et al., 2018); and have physical and mental health problems (Thompson, Bender, Lewis, & Watkins, 2008). On the other hand; if there are no interventions to running away from the home, the probability of this risky behaviors increases. As a result, being aware of the level of perceived social support and psychosocial characteristics of runaway children is very important in terms of the solution of problems existing, the prevention of dangerous situations and the psychosocial interventions needed for these children. In this direction, the following questions were asked in the research:

- a. Does the level of perceived social support from the family show significant differences in children who runned away from home and did not run away?
- b. Do the psychosocial characteristics of children who run away and did not run away show significant differences (e.g., escaping from school, absenteeism, dropping out of the school, suicide attempts, self-mutilation, etc.)?

Method

Participants: A sample of a study, which is a descriptive study, consists of 65 girls who are 15-17 years old and 45 runaway girls, who applied to

the Ankara Child Follow-up Center in the months of December 2013–April 2014. An appropriate sampling method was used as the sampling method. 59.1% ($n = 65$) of the participants were runaway children and 40.9% ($n = 45$) of the participants were children who did not running away from the home.

The average age of all children in the study group is 15.75, $SS = .72$. The average age of the group escaping from home is 15.71, $SS = .70$; the average age of the comparison group is 15.82, $SS = .75$. As a result of the t-test analysis of the independent samples, it was found that there was no difference between the runaway group and the comparison group according to the age average of the children ($t = - .820$; $p > 0.05$).

Measures

Perceived Social Support Scale (PSSS): Perceived Social Support Scale (PSSS) which was developed by Yıldırım (1997), determines the levels of perceived social support by adolescents. The adolescents to whom the scale is applied responds to each situation in terms of each subscale (family, relatives, friends, teachers and community). The answers to the items are rated on a 3-point scale. The sum of the positive and negative scores of each subscale results in a total score for that subscale, which that score ranges from 26 to 78 (Yıldırım, 1997). The higher score the individual has, the higher level of social support that the individual perceives. In the current study, only family subscale was used, and Cronbach's α was .95 for the family subscale.

Information Form: In the study, an information form developed by researchers was used to obtain information about running away from school, school absenteeism, school abandonment, suicide attempt, self-injurious behavior, smoking and alcohol abuse, mother and father physical abuse, having friends who have drug and alcohol abuse.

Data Collection: After the permission of the ethics committee, the children who participated in the study were informed about the study, their approvals were taken and they took part in the research according to the principle of volunteering.

Analysis: SPSS 21.0 was used in the statistical analysis of the data obtained in the study. Independent samples t-test analysis was used to compare the levels of PSS from family of children who runned away from home and included in the comparison group. The chi-square test, being not parametric, was used for the comparison of categorical variables regarding possible risky behaviors and demographic information of children.

Results

When the results of the t-test on social support level of children, it was determined that the average score of the children in the runaway group was 57.08 and the mean score of the comparison group was 69.36. The difference between averages of groups observed was found to be significant.

Secondly, the psychosocial characteristics of the children who runned away from home and the comparison group were examined and presented in Tables 1 and 2. As seen in Table 1, it was found that 33.8% (n = 22) of runaway children escaped from school, 40% (n = 26) had school absences, 67.7% (n = 44) dropped out the school, 58.8% (n = 38) had attempted to suicide, 73.8% (n = 48) had self-injurious behavior, 64.6% (n = 42) were smoking and 26.2% (n = 17) were using alcohol.

As a result of the chi-square test, the difference between the percentages observed in terms of skipping school [χ^2 (sd=1, n=110)=7.421, $p<0.01$], school absenteeism [χ^2 (sd=1, n=110)=15.219, $p<0.001$], dropping out of the school [χ^2 (sd=1, n=110)=43.719, $p<0.001$], suicide attempt [χ^2 (sd=1, n=110)=36.752, $p<0.001$], self-injurious behavior [χ^2 (sd=1, n=110)=28.431, $p<0.001$], smoking [χ^2 (sd=1, n=110)=36.939, $p<0.001$] and alcohol use [χ^2 (sd=1, n=110)=8.770, $p<0.01$] were found to be significant.

When the alcoholic and drug-using friends were examined, 61.5% (n=40) of them were alcohol and 36.9% (n=24) of them were drug users (Table 2). In the chi-square test; when the presence of alcohol-using friends is considered, the difference of the percentages between the runaway group and the comparison group was found to be significant, χ^2 (sd=1, n=110)=9.851, $p<0.01$. Similarly, the difference between the per-

percentages observed in the presence of drug-using friends was found to be significant, χ^2 (sd=1, n=110)=13.144, $p<0.001$.

When the groups were examined for physical abuse, it was determined that 32.8% (n=21) of the runaway children were exposed to physical abuse by their mothers and 41.5% (n=27) of them were exposed to physical abuse by their fathers (Table 2). As a result of the chi-square test carried on the physical abuse of the mothers, the difference between the runaway group and comparison group was found significant, χ^2 (sd=1, n=110)=6.851, $p<0.01$. Similarly, the difference between the percentages observed to physical abuse by the fathers was found to be significant, χ^2 (sd=1, n=110)=16.303, $p<0.001$.

Discussion, Conclusion and Recommendations

The levels of perceived social support and psychosocial characteristics of children who runned away from home were examined, in the current study. According to research findings, it was found that the level of social support perceived from the family by the runaway children is lower than the comparison group. In addition to this, it has been identified as an important note that the difference between the runaway group and the comparison group in terms of skipping school, school absenteeism, dropping out of the school, suicide attempt, self-injurious behavior, smoking and alcohol use, having friends using alcohol and drugs, mother and father physical abuse.

In the current study, the results of low levels of social support for runaway children are compatible with the literature (Attar-Schwartz, 2013; Peled & Cohavi, 2009; Tucker et al., 2011). These findings suggest that the reason for the children to running away from the home may be due to the need for understanding that they cannot settle in the home environment or the search for social support. There is a need for causal and longitudinal research in order to reach a definite view on this issue.

In the current study, the findings related to the skipping school, school absenteeism, suicide attempt, showing self-injurious behavior, smoking and alcohol use, friends using alcohol and drugs, physical abuse of mother and father is generally ,except from a study (Tyler & Bersani, 2008), compatible with the available literature (e.g., Alavi et al.,

2014, Aratani & Cooper, 2015). It is conceivable that this may be due to sampling-specific characteristics and cultural factors. In addition, as in this study, the similarity between psychosocial characteristics of children exhibiting suicide attempts and runaways explains the high attitude of behaviors such as suicide attempts and running away from home (Kokkevi et al., 2014). This suggests that children living in various adverse situations may be making self-mutilation, suicide attempt and running away as a way of coping with problems.

In addition to the above, the educational problems of runaway children are emphasized in the study, (Aratani & Cooper, 2015; Meltzer et al., 2012; Whitbeck et al., 2009). In the current study, 67.7% of the runaway children were found to drop out the school. This case could arise from sampling's consisting of only girls and girls' having less continuity in high school as compared to other countries as a cultural factor (Merter, 2007). In addition, many educational problems such as dropping out of the school may be due to problems with their parents, or lack of social support received from parents. The low level of social support for runaway children in this study also supports this view.

As a result, findings from this study are very important for determining the profile of the adolescents who run away from the home and for preventing the running away from the home. For this purpose, mental health professionals, especially psychological counselors, can identify children at risk by taking into account the psychosocial characteristics identified in the study and / or prepare comprehensive psych-education and treatment programs for children and their parents who are running away from the home (Koçtürk ve Yılmaz, 2018). It is also thought that school psychologists would work for individual psychological counseling and career counseling services to prevent educational problems of the children escaping home, especially dropping out of the school. By this way, it would be useful to assess the effectiveness of new psych-education programs.

Kaynakça/References

- Alavi, K., Nen, S., Mohamad, M. S., Sarnon, N., Ibrahim, F., ve Hoesni, S. M. (2014). Understanding the factors of children missing/running away from home in Malaysia. *Sains Humanika*, 66(1), 1-6. doi:10.11113/sh.v66n1.111
- Aratani, Y., ve Cooper, J. L. (2015). The effects of runaway-homeless episodes on high school dropout. *Youth & Society*, 47(2), 173-198. doi:10.1177/0044118X12456406
- Arnold, E. M., Song, E. Y., Legault, C., ve Wolfson, M. (2012). Risk behavior of runaways who return home. *Vulnerable Children and Youth Studies*, 7(3), 283-297. doi:10.1080/17450128.2012.687843
- Attar-Schwartz, S. (2013). Runaway behavior among adolescents in residential care: The role of personal characteristics, victimization experiences while in care, social climate, and institutional factors. *Children and Youth Services Review*, 35(2), 258-267. doi:10.1016/j.childyouth.2012.11.005
- Aydoğan, İ. (2011). Genel liselerde öğrenim gören kız öğrencilerin problemleri. *Aile ve Toplum*, 7(24), 47-68.
- Bowden, F., ve Lambie, I. (2015). What makes youth run or stay? A review of the literature on absconding. *Aggression and Violent Behavior*, 25, 266-279. doi: 10.1016/j.avb.2015.09.005
- Choi, K. R. (2015). Risk factors for domestic minor sex trafficking in the United States: A literature review. *Journal of Forensic Nursing*, 11(2), 66-76. doi:10.1097/JFN.0000000000000072
- Cole, J., Sprang, G., Lee, R., ve Cohen, J. (2016). The trauma of commercial sexual exploitation of youth: a comparison of CSE victims to sexual abuse victims in a clinical sample. *Journal of Interpersonal Violence*, 31(1), 122-146. doi:10.1177/0886260514555133
- Courtney, M. E., ve Zinn, A. (2009). Predictors of running away from out-of-home care. *Children and Youth Services Review*, 31(12), 1298-1306. doi:10.1016/j.childyouth.2009.06.003
- Duru, E., & Arslan, G. (2014). Evlenmek amacıyla evden kaçan kız ergenler: Bir olgubilim çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(41), 36-48.

- Edinburgh, L. D., Harpin, S. B., Garcia, C. M., ve Saewyc, E. M. (2013). Differences in Abuse and Related Risk and Protective Factors by Runaway Status for Adolescents Seen at a US Child Advocacy Centre. *International Journal of Child and Adolescent Resilience*, 1(1), 4-16.
- Embleton, L., Lee, H., Gunn, J., Ayuku, D., ve Braitstein, P. (2016). Causes of child and youth homelessness in developed and developing countries: A systematic review and meta-analysis. *JAMA Pediatrics*, 170(5), 435-444. doi:10.1001/jamapediatrics.2016.0156
- Haynie, D. L., Petts, R. J., Maimon, D., ve Piquero, A. R. (2009). Exposure to violence in adolescence and precocious role exits. *Journal of Youth and Adolescence*, 38(3), 269-286. doi:10.1007/s10964-008-9343-2
- Hershberger, A. R., Sanders, J., Chick, C., Jessup, M., Hanlin, H., & Cyders, M. A. (2018). Predicting running away in girls who are victims of commercial sexual exploitation. *Child Abuse & Neglect*, 79, 269-278. doi:10.1016/j.chiabu.2018.02.023
- Holliday, S. B., Edelen, M. O., ve Tucker, J. S. (2017). Family functioning and predictors of runaway behavior among at-risk youth. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 34(3), 247-258. doi:10.1007/s10560-016-0459-z
- Johnson, R. J., Rew, L., ve Sternglanz, R. W. (2006). The relationship between childhood sexual abuse and sexual health practices of homeless adolescents. *Adolescence*, 41(162), 221-234.
- Kim, H. S., Kim, S. Y., Cho, S. M., Chung, Y. K., Yang, J. J., ve Shin, Y. M. (2005). Mental health status and familial factors of runaway adolescents in shelter. *Journal of Korean Neuropsychiatric Association*, 44(5), 597-603.
- Koçtürk, N., ve Bilge, F. (2017, Nisan). *The individual and familial risk factors of the adolescents exposed to sexual revictimization: The first data from Turkey*. 8th World Conference on Psychology, Counseling and Guidance'da sunulan bildiri, Antalya.
- Koçtürk, N., ve Yılmaz, D. (2018). Çocuk istismarı ve ihmali için risk altındaki çocukları belirlemeye ve müdahale etmeye yönelik model/veri tabanı önerisi. *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, baskıda.

- Kokkevi A., Rotsika V., Botsis A., Kanavou E., Malliori M., ve Richardson C. (2014). "Adolescents' self-reported running away from home and suicide attempts during a period of economic recession in Greece". *Child Youth Care Forum*, 43, 691-704. doi:10.1007/s10566-014-9260-3
- Lippert, A. M., ve Lee, B. A. (2015). Stress, coping, and mental health differences among homeless people. *Sociological Inquiry*, 85(3), 343-374. doi:10.1111/soin.12080
- Lin, C. H. (2012). Children who run away from foster care: Who are the children and what are the risk factors?. *Children and Youth Services Review*, 34(4), 807-813. doi:10.1016/j.childyouth.2012.01.009
- Meltzer, H., Ford, T., Bebbington, P., ve Vostanis, P. (2012). Children who run away from home: Risks for suicidal behavior and substance misuse. *Journal of Adolescent Health*, 51(5), 415-421. doi:10.1016/j.jadohealth.2012.04.002
- Merter, F. (2007). Kızların okullaşması açısından bazı Avrupa Birliği topluluğu üyesi ülkeler ve Asya ülkelerinin karşılaştırılması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16, 221-244.
- Nesmith, A. (2006). Predictors of running away from family foster care. *Child Welfare*, 85(3), 585-609.
- Odabaş, E., Keser, N., Yüksel-Okur, F., Çelik, S., Daşkafa, F., Kars, G., ... Ulukol, B. (2012). Psychosocial analysis of revictimization in childhood sexual abuse. XIX. ISPCAN International Congress on Child Abuse and Neglect, İstanbul.
- Peled, E., ve Cohavi, A. (2009). The meaning of running away for girls. *Child Abuse & Neglect*, 33(10), 739-749. doi:10.1016/j.chiabu.2007.04.018
- Rueger, S. Y., Malecki, C. K., Pyun, Y., Aycock, C., ve Coyle, S. (2016). A meta-analytic review of the association between perceived social support and depression in childhood and adolescence. *Psychological Bulletin*, 142(10), 1017-1067. doi:10.1037/bul0000058
- Sanchez, R. P., Waller, M. W., ve Greene, J. M. (2006). Who runs? A demographic profile of runaway youth in the United States. *Journal of Adolescent Health*, 39(5), 778-781. doi:10.1016/j.jadohealth.-2006.04.018

- Slesnick, N., ve Prestopnik, J. L. (2005). Ecologically based family therapy outcome with substance abusing runaway adolescents. *Journal of Adolescence*, 28(2), 277-298. doi:10.1016/j.adolescence.2005.02.008
- Thompson, S. J., Bender, K. A., Lewis, C. M., ve Watkins, R. (2008). Runaway and pregnant: Risk factors associated with pregnancy in a national sample of runaway/homeless female adolescents. *Journal of Adolescent Health*, 43(2), 125-132. doi:10.1016/j.jadohealth.-2007.12.015
- Thompson, S. J., ve Pillai, V. K. (2006). Determinants of runaway episodes among adolescents using crisis shelter services. *International Journal of Social Welfare*, 15(2), 142-149. doi:10.1111/j.1468-2397.2006.00370.x
- Thrane, L. E., Hoyt, D. R., Whitbeck, L. B., ve Yoder, K. A. (2006). Impact of family abuse on running away, deviance, and street victimization among homeless rural and urban youth. *Child Abuse & Neglect*, 30(10), 1117-1128. doi:10.1016/j.chiabu.2006.03.008
- Tucker, J. S., Edelen, M. O., Ellickson, P. L., ve Klein, D. J. (2011). Running away from home: A longitudinal study of adolescent risk factors and young adult outcomes. *Journal of Youth and Adolescence*, 40(5), 507-518. doi:10.1007/s10964-010-9571-0
- Tyler, K. A., ve Bersani, B. E. (2008). A longitudinal study of early adolescent precursors to running away. *The Journal of Early Adolescence*, 28(2), 230-251. doi:10.1177/0272431607313592
- Whitbeck, L. B., Crawford, D. M., ve Johnson, K. A. (2009). Survival strategies, hunger, education and housing. L. B. Whitbeck (Ed.), *Mental health and emerging adulthood among homeless young people* içinde (s. 219-234). NY: Psychology Press.
- Yıldırım, İ. (1997). Algılanan sosyal destek ölçeğinin geliştirilmesi güvenirliği ve geçerliği. *HÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 81-87.
- Zengin, L. E. (2013). *Ergenlerde evden kaçma davranışının sosyo-demografik özellikler ve aile işlevleri açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi), <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Yüksel, F. ve Koçtürk, N. (2018). Evden kaçan çocuklar: Sosyal destek düzeyleri ve psikososyal özellikleri. *OPUS –Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 877-901. DOI: 10.26466/opus.425913